

2006

INDEKS NORDLAND

Nordlands økonomi og samfunnsutvikling

Bilag: **EXIT** Verdiskaping gjennom eierskifte

Nordland – Motoren i nordnorsk næringsliv

Fortsatt fremgang

Det er hyggelig å være formidler av gode nyheter. Indeks Nordland viser at Nordlandsøkonomien er rekordsterk, og trenden fortsetter gjennom hele 2006. Regionen er inne i en periode med formidabel økonomisk vekst i Næringslivet. Bak veksten finner vi en prosessindustri som hevder seg godt i verdensmarkedet. Vi er fremst i Norge på fiskeoppdrett, og har et næringsliv som i alle bransjer har levert store produktivitetsforbedringer. På bare åtte år har næringsliv med adresse Nordland doblet sin omsetning. Dette er imponerende når tilsvarende prosess forventes å ta 19 år for Norge.

Veien fremover for Nordland er spennende, og vel verdt å diskutere. Utfordringene krever at vi viser omstillingsevne. Omstillingsevne betinger at vi har en tilstrekkelig allsidig og høyt kvalifisert arbeidsstyrke. Konkurransen om å være attraktiv for unge er sterkt økende både nasjonalt og internasjonalt. For bedriftene innebærer dette å sette mer kompetanse inn i bedriftens produkter. På samfunnsnivå må vi sloss for å bli mer attraktive for de unge. På tross av netto jobbskaping for høyt kompetente, er lønnsforskjellene til andre deler av Norge økt. Flere utfordringer venter Nordland. Utbyggingen av effektiv og billig samferdsel på vei, fly og datanett er ikke økt i 2006. Oljesektoren er fortsatt i stor grad aktive utenfor Nordlandskysten uten at det gir mange nye jobber i Nordland.

Regionen går meget godt for tiden. Faren er at dette blir en sovepute. Utfordringen fremover er å ta frem mer høyverdige produkter, og utvikle nye markeder. Konkurransen er krevende. Det er tjenesteyterne rettet mot næringslivet et eksempel på. I rådgivningsbransjen har de nasjonalt ledende aktørene aktivt vokst gjennom oppkjøp av bedrifter. I Nordland er flere tidligere lokalt eide bedrifter nå eid utenfor fylket. Vekst i industrien og marin sektor i 2005, utløser økt etterspørsel for tjenesteyterne. For nordlandsøkonomien er dette godt nytt fordi tjenestesektoren gjør næringslivet mer effektivt, og bidrar med riktig type jobber for unge og høyt utdannede.

Indeks Nordland fokuserer i denne utgaven på problematikk rundt eierskifte i bedrifter i et eget bilag. Eierskifte er samfunnsmessig og bedriftsøkonomisk interessant tema fordi eierskifte sikrer arbeidsplasser og vitaliserer bedrifter. I bilaget kan du lese fem spennende historier fra eierskifte i Nordlandsbedrifter og få faglige råd.

Indeks Nordland er et produkt av et partnerskap mellom Nordlandsbanken ASA, Nordland Fylkeskommune, Innovasjon Norge, NHO Nordland og Kunnskapsparken Bodø AS. God lesning!

Edvin Kaski

Styringsgruppeleder
DIREKTØR, INNOVASJON
NORGE NORDLAND

Eirik Pedersen

DIREKTØR,
KUNNSKAPSPARKEN
BODØ AS

Kurt Jessen Johansson

DIREKTØR,
NHO NORDLAND

Erlend Bullvåg

Prosjektleder
HANDELSHØGSKOLEN I BODØ
KUNNSKAPSPARKEN BODØ AS

Morten Støver

ADM. DIREKTØR,
NORDLANDSBANKEN ASA

Jørn Sørvig

NÆRINGS OG SAMFERDSELSSJEF,
NORDLAND FYLKESKOMMUNE

Hva er INDEKS NORDLAND?

Hva er Nordland?

Nordland fylke er Norges nest største fylke og har rundt 237 000 innbyggere. Nordland grenser til Nord-Trøndelag i sør og Troms i nord. Fylket har 44 kommuner, fylkeshovedstaden er i Bodø.

Hva er en indeks?

En indeks måler den relative verdien i forhold til et startpunkt. Eksempel på dette er at dersom verdien har steget 50 % siden startpunktet ligger indeksen på 150.

Bransjeinndeling

Næringslivet er delt inn i disse hovedbransjene:

- Primærnæringene
 - Marin sektor
- Industri, olje, kraft, bygg og anlegg
- Varehandel, hotell, restaurant, transport og tele
- Forretningsmessig tjenesteyting, eiendom og finans
- Service, privat og offentlig tjenesteyting

Hva er næringslivets omsetning?

Omsetning er summen av bedriftenes årlige driftsinntekter. Dette inkluderer ikke ekstraordinære inntekter og kapitalinntekter, som f.eks. renteinntekter.

Hva er driftsresultatgrad?

Driftsresultatgrad er den andelen driftsresultatet utgjør av sum driftsinntekter. Driftsresultatgraden er lønnsomhet av driften før finansinntekter og –kostnader. Kalles også driftsmargin

Hva er soliditet?

Soliditet er et uttrykk for egenkapitalens andel av totalkapitalen. Dette vil si den andelen av eiendelene som eierne selv finansierer. Begrepene kapitalfundament og egenkapitalandel brukes også.

Hva er rentabilitet?

Rentabiliteten er her totalkapitalrentabiliteten. Dette vil si avkastningen som bedriften gir samfunnet i form av renter og finanskostnader til lånegivere og overskudd til eierne. Dette måles opp mot totalkapitalen.

Hva er konkurransekursindeksen?

Konkurransekursindeksen (KKI) er et mål på våre handelspartneres valutaer sett i forhold til kronens verdi. Utgangspunktet for indeksen er kronens verdi 1. januar 1990. Stigende verdi betyr gunstigere kronekurs for eksportbedriftene, mens en synkende verdi tilsier at de får færre kroner igjen pr. utenlandsk valutaenhet.

INNHOOLD

2	Motoren i nordnorsk næringsliv
	- Fortsatt fremgang
4	Oppsummert
5	Fortsatt fremgang
8	Omsetningen doblet på åtte år
10	Fortsatt gode resultater
12	Egenkapitalen vokser videre
14	Nord-Norges eksportlokomotiv
16	Flere gründere, takk!
18	Næringslivets forventninger
20	Økt sysselsetting og lavere ledighet
22	Vi blir ikke flere
23	Lønnsvekst

OPPSUMMERT

Omsetning

- Motoren i nordnorsk næringsliv dobler omsetningen på åtte år
- Økningen er drevet av vekst i industri, marin sektor og varehandel
- Nordland er den desidert største av økonomiene i Nord-Norge

Resultat og rentabilitet

- Fortsatt gode driftsresultater og stigende kapitalavkastning
- Marin sektor er mest lønnsom og har best total kapitalavkastning

Kapitalfundament

- Egenkapitalen vokser videre i Nordland og når 36,5 % i 2005
- Høy grad av reinvestering av overskuddet forklarer økningen
- De viktigste drivkreftene bak økningen i egenkapital er marin sektor, tjenester mot næringslivet og deler av industrien, deriblant lettmetall

Eksport

- Nordland er eksportlokomotivet i nord.
- Vi eksporterer for 40 millioner kroner hver dag hele året
- Våre viktigste eksportvarer er metaller og fisk
- Det gjøres omfattende investeringer i eksportindustrien

Nyetableringer

- Vi trenger flere gründere i Nordland
- Svakt fall i antall nyetableringer i 2006 på tross av høykonjunktur

Næringslivets forventninger for 2007

- Veksten i 2007 forventes å bli noe lavere enn i 2006
- Mer enn halvparten av bedriftene varsler problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft
- Fortsatt renteøkning vil føre til utflating spesielt i sektorer rettet mot privatpersoner

Syssetting

- Det blir stadig færre unge arbeidstakere i fylket
- Jobbskapingen er økende i 2006
- Offentlig jobbskaping uteblir også i 2006

Befolkning

- Sentraliseringen fortsetter
- Befolkningsmengden øker ikke
- Nordland mister fortsatt innbyggere i aldersgruppen 20-40 år

Lønnsnivå

- Bruttoinntekten økte noe i Nordland i 2004, men veksten var lavere enn for landssnittet
- Lønnsnivået for kvinner har vokst mer i Nordland enn for menn de siste ti årene

Arbeidsledighet

- Arbeidstakerne opplever et meget godt arbeidsmarked
- Over halvparten av bedriftene i fylket opplever tilgangen på arbeidskraft som vanskelig
- Stillinger som oppfattes som attraktive har fortsatt mange søkere



Fortsatt fremgang

Indeks Nordland analyserer regionens utvikling sett i forhold til hele landets økonomi og samfunnsliv. Den gir enkeltbedrifter mulighet til å vurdere egenutvikling og den forteller oss noe om utfordringer.

Velkommen til fjerde utgave av Indeks Nordland

Denne utgaven viser oss en rekke tegn på at nordlandssamfunnet er i store endringer. Siden første utgave ble presentert er endringene forsterket. Næringslivet var den gang langt fra optimistisk. Vi så faresignaler innen marin sektor og usikkerhet rundt rammebetingelsene for industrien. De første tegn til økende internasjonal etterspørsel var synlige, men ingen høykonjunktur hadde vist seg ennå. Arbeidsledigheten var stigende, og industrien omsatte for mindre enn halvparten av hva den gjør i dag. De fleste nye jobber ble skapt innen offentlig serviceproduksjon og tjenesteyting mot bedrifter.

Nå kan vi vise frem et helt nytt bilde. Bedriftene har vært gjennom en sammenhengende høykonjunktur de siste fire årene. Marin sektor har ristet av seg krisen og bidrar nå sterkt til vekst i Nordland. Prosessindustrien har doblet omsetningen siden 2001. Flere betydelige kompetansebedrifter har vokst frem og siden blitt oppkjøpt av nasjonale aktører.

Høykonjunktur i næringslivet har først i 2006 begynt å påvirke samfunnsutviklingen. Det er en utfordring at jobbskapingen for høyt kompetente unge er for lav i Nordland. Fra januar 2006 har jobbskapingen skutt fart, og arbeidsledigheten har falt betydelig. Fortsatt faller antall unge i regionen. Utfordringen for Nordland blir å sikre omstillingsevne gjennom at vi tiltrekker oss bred anvendbar arbeidskraft med høyt utdanningsnivå.

Høykonjunktoren fortsetter i Nordland. Bedriftenes aktivitetsnivå vokser til nytt rekordnivå med hele 84 milliarder i samlet omsetning. Nordland befester seg som den raskest voksende og største økonomien i Nord-Norge. Veksten er på 7,8 % eller 6.3 milliarder i 2005. Industrien skaper 50 % av denne veksten fulgt av varehandel, reiseliv, transport med 30 %. Den sterkeste vekstkraften ligger

hos den eksportorienterte industrien, elkraftproduzentene samt i bygg og anleggssektoren i fylket. Målt i prosent er det marin sektor som er vekstvinneren i 2005 med en vekst på hele 16,9 %. Økende volum kombinert med gode priser for laks gir formidabel fremgang også i 2006.

For hver hundrelapp omsatt, tjener nordlandsbedriftene kr. 7,70 fra driften. Dette er nesten eksakt samme lønnsomhet som for Norge totalt. Lønnsomheten er uendret i Nordland sammenlignet med 2004. Totalt er driftsresultatet i Nordlandsbedriftene 6,3 milliarder i 2005. Målt i kroner skaper industrien 47 % av driftsresultatet, fulgt av marin sektor med 20 %. Målt i prosent er marin sektor mest lønnsom i 2005 med en resultatgrad på 18 %, og ytterligere forbedring ventet i 2006.

Det meste av overskuddet reinvesteres i bedriftene. I 2005 øker egenkapitalen i bedriftene med 3,2 milliarder, til 35 milliarder kroner. Egenkapitalandelen når 36 % sammenlignet med 40 % på landsbasis. Det er industrien som besitter mest egenkapital og har en egenkapitalandel på 48 %.

Nordland er Nord-Norges eksportlokomotiv. Eksport direkte fra vårt fylke økte i 2006 til 14,5 milliarder kroner. Våre skandinaviske naboer og EU er de viktigste kundene for hovedeksportproduktene metaller og fisk. Høy kapasitetsutnyttelse kombinert med gode priser spesielt for oppdrettslaksen, gir rekord. Hvert døgn eksporteres det for 40 millioner kroner fra Nordland.

Det er nå 107 500 personer i arbeid i Nordland. Sysselsettingen faller marginalt i 2005. Kompetanse som jobbskaper er blitt den viktigste kilden til nye jobber i Nordland. For andre år på rad skaper ikke offentlig sektor netto nye jobber. Gode tider i næringslivet har igjen satt fart på jobbskapingen i 2006. Stor aktivitet i industri og marin sektor gir små direkte sysselsettingseffekter fordi produksjonen krever få sysselsatte. Økningen i disse bransjene stimulerte jobbskapingen først i 2006. Ledigheten er redusert med mer en 25 % i 2006. Jobbskapingen skjer i hovedsak innen tjenesteyting rettet mot bedrifter.

Nedgangen i arbeidsledighet slo inn senere i Nordland sammenlignet med Norge. Ledighet er redusert fra 5000 til 3500 i 2006. Kombinasjonen av høyt aktivitetsnivå, færre unge på vei inn i arbeidsmarkedet, og sterk økning i antallet som pensjoneres i 2007, bærer bud om ytterligere tilstramning i arbeidsmarkedet i 2007. For mer enn 50 % av bedriftene i fylket oppleves nå tilgangen på arbeidskraft som vanskelig.

Ligningsoppgjøret for 2004 viser at brutto lønn i Nordland steg med 2 % i 2004. Gjennomsnittlig brutto inntekt var på 241 000 kroner. Nasjonalt økte inntektsnivået med 3,3 % til 280 500 kroner. Arbeidskraften i Nordland er nå 14 % billigere enn landsgjennomsnittet. Gapet mellom Nordland og Norge har fått utvikle seg over tid. Kvinner i Nordland har raskere lønnsvekst enn menn. Lite direkte petroleumsvirksomhet, lavere gjennomsnittskompetanse enn landet blant voksne menn, og økning i andelen som mottar pensjon eller trygd bidrar til at forskjellen til Norge øker.

Hvem gjør det best i Nordland?

I vårt nordlandsmesterskap rangerer vi bedriftene etter ytelsen på de økonomiske parametrene vekst i omsetning, driftsresultat, avkastning på kapital, og soliditet. Tabellen nedenfor oppsummerer resultatene:

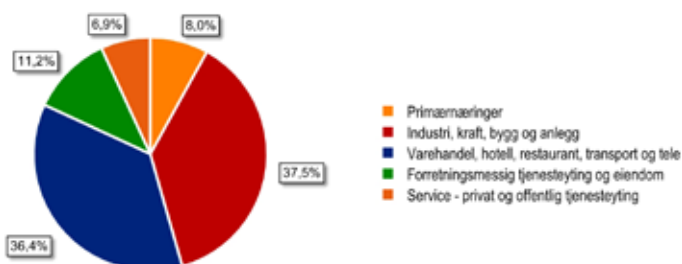
Rangering	Vekst i %	Jobbskaping	Resultatgrad	Rentabilitet	Soliditet
1. Marin sektor	1 (1)	5 (5)	1 (3)	1 (5)	4 (4)
2. Industri	3 (2)	2 (3)	3 (2)	3 (3)	2 (2)
3. Forretningsmessig tjenesteyting	5 (4)	1 (2)	2 (1)	2 (1)	3 (3)
4. Privatrettet service	2 (5)	5 (1)	4 (4)	4 (2)	1 (1)
5. Varehandel, hotell/restaurant, og transport	4 (3)	3 (4)	5 (5)	5 (4)	5 (4)

RANGERING PER KRITERIUM, TALL I PARENTES ER POSISJON I INDEKS NORDLAND 2005.

Marin sektor kommer best ut på 3 av 5 kriterier. Marin sektor har den høyeste veksten, resultatgraden og avkastning på investert kapital. Marin sektor scorer svakt på jobbskaping, der forretningsmessig tjenesteyting er den eneste sektoren med netto vekst i 2005 og soliditet, der servicesektoren og industrien har høyest egenkapitalandel. Industrien er den av våre store sektorer som hevder seg best og blir nummer to foran tjenesteyterne.

OMSETNING NORDLAND 2005

Omsetning fordelt på bransjer



Omsetningen doblet på 8 år

Bedriftene med forretningsadresse i Nordland setter på ny omsetningsrekord. Hele 84 milliarder i driftsinntekter genereres av bedrifter fra Nordland. Dette tilsvarer en vekst på 7,8 % eller 6,3 milliarder i 2005. Industrien skaper 50 % av denne veksten fulgt av varehandel, reiseliv, transport med 30 % av veksten. Den sterkeste vekstkraften ligger hos den eksportorienterte industrien, elkraftprodusentene samt i bygg og anleggssektoren eiet i fylket. Økt butikkhandel i varehusene, sammen med god etterspørsel etter biler og transporttjenester drar denne sektoren opp. Vekstvinneren i 2005 er marin sektor med en vekst på hele 16,9 %.

Hvorfor er dette viktig?

Omsetning er et mål på økonomisk aktivitet gjennom salg av produkter og tjenester. Opplever Nordland høyere vekst i omsetningen enn landet for øvrig, indikerer dette at konkurranseevnen og velstandsutviklingen er sterkere i vårt fylke enn i landet totalt sett. Økt omsetning kan både skyldes økte priser, økte volumer, en kombinasjon og økt antall aktører i en sektor.

Hvordan går det i Nordland?

For sjette året på rad økte omsetningen i Nordland i 2005 mer enn for landet som helhet. Siden 1997 har omsetningsvolumet i Nordland mer en doblet seg til en indeksverdi på 201 sammenlignet med en indeksverdi på 142 for Norge. Nordlandsøkonomien er således doblet på åtte år. For norsk økonomi, ventes det at dette vil ta om lag 19 år. Veksten i Nordland er frisk. I 2005 vokste økonomien i Nordland med 7,8 % sammenlignet med 4,9 % i Norge. Bedriftenes økonomiske aktivitetsnivå har aldri vært større enn i dagens Nordland.

Sektorene

Marin sektor har hatt en sammenhengende opptur gjennom hele 2005, og oppturen fortsatte inn i 2006. For lakseoppdretterne er 2005 og 2006 historisk gode år med balanse i markedsetterspørselen og voksende volumer. Fremtiden ser også lys ut, med forventet vekst i biomasse i 2007 på 7 %. Marin sektor leverer en vekst på imponerende 17 % i 2005 og økt lønnsomhet. Fremgangen smitter også over på leverandørene. Det meldes om økt etterspørsel hos utstyrsleverandørene og hos transportørene.

Prosessindustrien fortsetter veksten i 2005 med 10%. De gode konjunktorene gjør at 2006 også blir ett godt år. Til sammen bidrar eksportindustrien, lokal industri, elkraft, og bygg og anlegg med 3 milliarder i ny omsetning i 2005. Av dette er hele 2,2 milliarder

generert ved økt eksport fra prosessindustrien. Prosessindustrien produserer få spin-off bedrifter i Nordland. De nye virksomhetene rundt industrien i Glomfjord og videre satsing i Narvik innen solceller viser at det finnes potensiale for slike bedrifter. Vår avhengighet av internasjonale svingninger i metallmarkedene øker i takt med prosessindustriens suksess. Petroleumsvirksomheten i nord øker mulighetene for leveranser fra Nordland. Innen kabelproduksjon, løfte- og ankerhåndteringsutstyr, elektrotjenester og oljevern-tjenester har vi svært gode eksempler på at bedrifter som satser, lykkes godt.

Innen bygg og anlegg ble 2005 det tredje året med rekordartet aktivitet. Ordrebøkene til de ledende aktørene vitner om høy aktivitet langt inn i 2008. Etterspørselen i bygg og anleggsmarkedet i Nordland har i 2006 dreiet mer mot private næringsbygg og boligbygging.

Varehandel, restaurant, reiseliv og transport vokser med 7 % i 2005. Stabil befolkningsutvikling, og noe lavere vekst i velstanden enn nasjonalt gir lavere vekst i omsetning enn for bransjen på landsbasis. Mange viktige varer innen bekledning, sko og sportsutstyr ble også billigere i 2005, noe som bidro til økt volum, og lite vekst i omsetningen. Reiselivet opplever økt etterspørsel fra næringslivet, spesielt i siste halvår av 2005 og hele 2006. Veksten forventes å bli på 5 % i 2006. Transportsektoren opplever økt etterspørsel i takt med økende aktivitet i marin sektor, hjemmemarkedindustrien, og eksportindustrien. Også innen datakommunikasjon og datautstyr er det solid vekst i 2005, en utvikling som har fortsatt gjennom hele 2006.

Tjenester rettet mot bedriftene har noe overraskende nedgang i omsetning i 2005. Stor aktivitet i eiendomsutvikling gir store sykliske utslag. I 2004 ble en rekke større eiendomsutviklingsprosjekter organisert som AS

ferdigstilt og boligene solgt. I 2005 har ikke salgsvolumet fra eiendomsutviklerne vært like høyt. I 2006 vokser aktiviteten i eiendom igjen. Endringen av regler for beskatning av utbytte gjorde at mange holdingselskaper ble etablert i 2004 og 2005 som tilpassning til skattereglene. Disse selskapene har store svingninger i inntektene, og siden utbyttene i 2005 er lavere enn i 2004, påvirker det omsetningstallene for tjenesteyterne. Blant de tekniske og økonomiske rådgiverne er aktivitetsnivået høyt i 2005. Stor aktivitet i bygg og anlegg gjør at ingeniørbransjen har høy kapasitetsutnyttelse.

Servicesektoren rettet mot private og offentlige kunder fortsetter å vokse i 2005. Vi besøker treningssenteret hyppigere, klipper håret og går på spa oftere, og flere får hjemmet sitt vasket enn tidligere. Det er også økning i serviceproduksjonen til offentlige kunder i form av vikarleveranser.

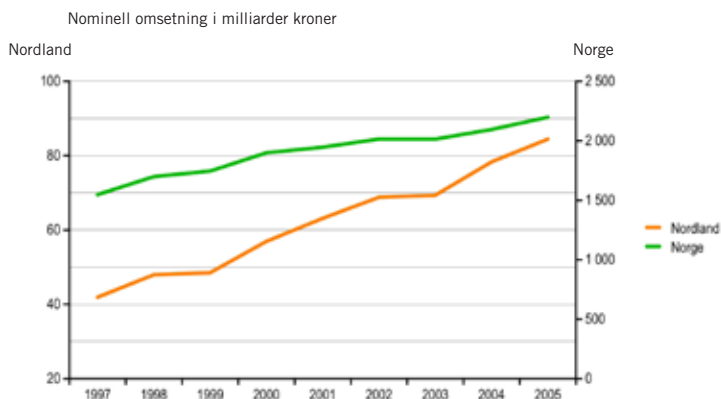
Nordland har også sterk økning i antall raskt voksende Gaseller. I følge Dagens Næringslivs kåring av Gasselbedrifter basert på 2005 regnskapene, hadde Nordland 113 gaseller med omsetningsvekst på mer en 25 % siste 3 år og positivt driftsresultat. Dette er 40 % flere enn i fjorårets kåring.



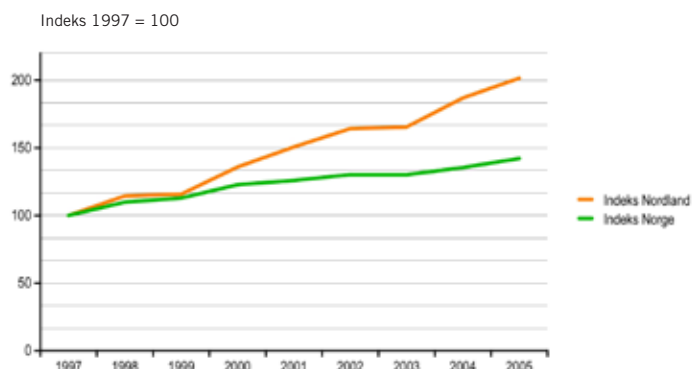
UTFORDRINGER:

- Nordlands næringsliv må på banen som leverandører til kjernevirksomheten i petroleumsaktiviteten i nord.
- Langt flere av oljeselskapene må etablere seg med kontorer i nord. Dette gir økt sysselsetting på land og nærhet til kunden for leverandører av utstyr og tjenester.
- Dersom veksten i industrien skal føre til et levedyktig næringsliv, må mer av veksten i fremtiden komme fra høyverdige produkter der høykompetent arbeidskraft og teknologi er viktige innsatsfaktorer.
- Bedriftene må ytterligere øke sin etterspørsel etter kompetanse og talent, kombinasjonen av spennende og lønnsmessige attraktive jobber tiltrekker seg arbeidstakere.

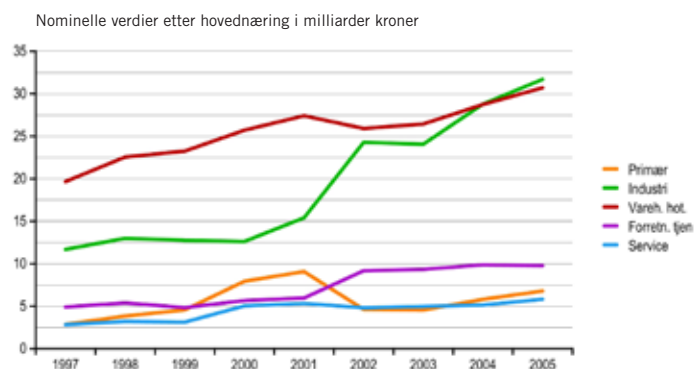
OMSETNING NORDLAND OG NORGE



INDEKS OMSETNING NORDLAND OG NORGE



OMSETNING I NORDLAND



Fortsatt gode resultater

Lønnsomheten er på nasjonalt nivå selv om nordlandsbedriftene vokser sterkt. For hver 100 kroner omsatt, tjener nordlandsbedriftene 7,7 kroner. Dette er nesten eksakt samme lønnsomhet som Norge totalt. Lønnsomheten er uendret i Nordland sammenlignet med 2004. Totalt er driftsresultatet i Nordlandsbedriftene 6,3 milliarder i 2005. Målt i kroner skaper industrien 47 % av driftsresultatet, fulgt av marin sektor med 20 %. Sterke tall i marin sektor med en resultatgrad på 18 %.

Hvorfor er dette viktig?

Driftsresultat er overskudd fra virksomhetens kjerneaktivitet. Resultatgraden uttrykker hvor stort overskuddet er etter at driftskostnadene er dekket. En lav resultatgrad indikerer en svak forretningsidè med misforhold mellom kostnader og inntekter.

Rentabiliteten uttrykker avkastningen fra virksomheten i forhold til den kapital som er bundet i bedriften. Totalkapital rentabiliteten forteller hva de ulike kapital-eierne får igjen fra sin investering i selskapet. En tilstrekkelig rentabilitet i forhold til risiko er en forutsetning for å tiltrekke kapital til bedriften.

Hvordan er utviklingen i Nordland?

I 2005 er det samlede driftsresultatet i Nordland økt til 6,3 milliarder kroner. Resultatgraden er lik i Nordland og Norge med 7,7 %. Resultatgraden, og dermed lønnsomheten, går litt ned i 2005 i alle bransjer med unntak av marin sektor og forretningsmessig tjenesteyting. Marin sektor øker sitt driftsresultat med over 800 millioner.

Marin sektor genererer en resultatgrad på 18 % av en omsetning på 6,7 milliarder. Dette er høyere enn det bransjen opplevde under høykonjunkturen rundt tusenårskiftet. Drivkreftene bak denne positive utviklingen er en kombinasjon av en mer effektiv og sterkt omstrukturert sektor samt kombinasjonen av økende laksepris og økende volum. Med en økning i omsetning på rundt 1,2 milliarder kroner har bransjen klart en økning i driftsresultatet på over 800 millioner kroner i 2005. Aktørene rapporterer at lønnsomheten har vokst videre i 2006.

Industrien opplever en liten nedgang i driftsresultatet. Hovedforklaringene er innfasing av noe dyrere kraft-kontakter, og økende priser på råvarer og skrapjern. I tillegg har økt konkurranse om arbeidskraften gitt økte lønnskostnader. Av metallene er prisutslaget størst for ferrosilisium som også opplever at prisene på det ferdige produkt går ned. I 2006 har dette gitt seg utslag i stans av ovner, og salg av kraften i stedet for drift av ovner. Aluminium har derimot opplevd gode tider med økt eksport i 2005, og i 2006. Kraftselskapene i regionen øker resultatene i 2005, og bidrar til å motvirke nedgangen for en del av prosessbedriftene.

Varehandel, hotell, restaurant og transport er den bransjen som har lønnsomhet i regionen. Tradisjonell varehandel og deler av transportsektoren har svak lønnsomhet. Også servicenæringen rettet mot private drar ned lønnsomheten i fylket. Servicebedriftene opplever press på marginene. Stabil befolkningsmasse, og lavere vekt i velstand sammenlignet med Norge gjør at servicesektoren stimuleres lite i Nordland.

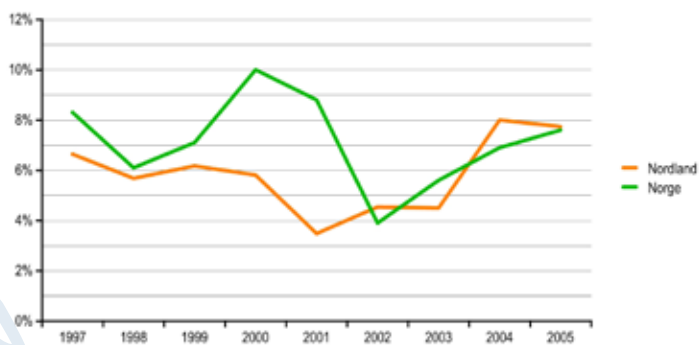
Avkastningen på investert kapital

Kapitaleierne i Nordland mottar i 2005 samme avkastning på investert kapital som landsgjennomsnittet. Avkastningen i Nordland og Norge er henholdsvis 9,3 % og 9,2 %. Avkastningen på totalkapitalen tangerer toppårene fra forrige høykonjunktur ved årtusenskiftet. For Nordland er nivået i 2004 og 2005 3 – 4 % over den historiske normalen. Marin sektor gir nå hele 13 % avkastning på totalkapitalen, fulgt av tjenesteyting til næringslivet (9,4 %) og industrien, (9,4 %). Fylkets nest største sektor målt i omsetning, varehandel, hotell, restaurant og transport leverer den svakeste avkastningen med 6,7 %.



DRIFTSRESULTATGRAD NORDLAND OG NORGE

Driftsresultatgrad i prosent av driftsinntekter



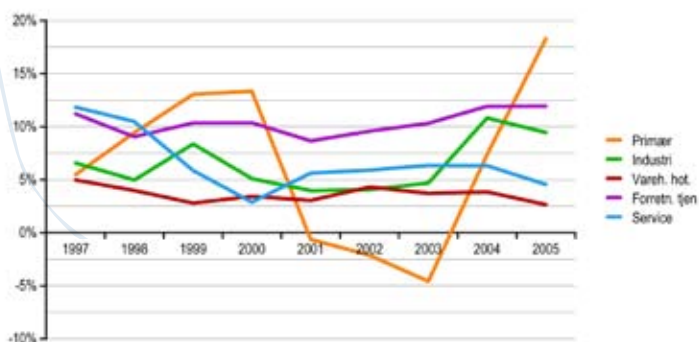
TOTALKAPITALAVKASTNING NORDLAND OG NORGE

Avkastning på total kapital



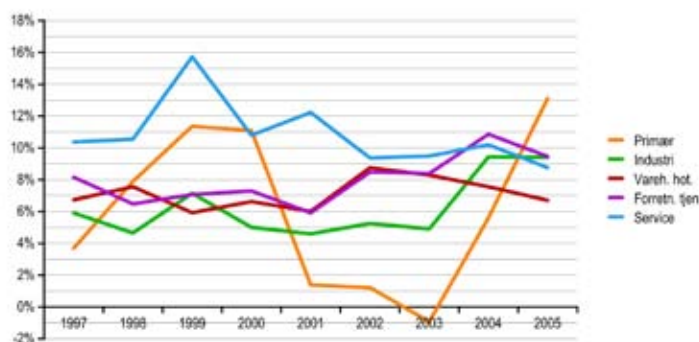
DRIFTSRESULTATGRAD NORDLAND

Driftsresultatgrad i prosent av driftsinntekter etter bransje



TOTALKAPITALAVKASTNING NORDLAND

Avkastning på total kapital etter bransje



UTFORDRINGER:

- Nordlands nest største sektor målt i omsetning og sysselsetting skaper betydelig lavere resultater og kapitalavkastning enn regionens øvrige næringsliv. Sektoren må utfordres på å videreutvikle seg spesielt innenfor reiseliv og varehandel.
- Marin sektor har fra vendepunktet i 2003 gått fra å ha netto

tap i regionen, til å bli den mest lønnsomme sektoren. Bransjen må utfordres på jobbskaping gjennom nedstrøms-integrasjon i verdikjedene som starter med laksen fra Nordland.

- Endringene alderssammensetningen reflekteres også i økende alder hos bedriftseiere og ledere i mange av fylkets bedrifter. Økt fokus på eierskiftestrategier kan vitalisere mange bedrifter og skape økt avkastning i regionen.

Egenkapitalen vokser videre

Egenkapitalen i nordlandsbedriftene fortsetter å vokse. I 2005 øker egenkapitalen i bedriftene med 3,2 milliarder, til 35 milliarder kroner. I løpet av 2004 og 2005 har bedriftene tjent opp 7,6 milliarder i egenkapital. Egenkapitalandelen for nordland-søkonomien er i 2005 36,5 % sammenlignet med 40,3 % på landsbasis. Vekst i egenkapitalen nasjonalt gjør at Nordland ikke forventes å nå opp på landsgjennomsnittet i 2006.

Hvorfor er dette viktig?

Egenkapital forteller noe om bedriftenes soliditet og egenfinansiering. Dersom egenkapitalen i et selskap svekkes, vil det være mer utsatt for svingninger i markedet, og gi mindre kapasitet til investeringer og videreutvikling av bedriften.

Hvordan har utviklingen vært?

Egenkapitalandelen (egenkapitalens andel av alle eiendelene) har totalt sett for selskapene i Nordland gått opp fra 35,2 % til 36,5 % i 2005. For landet som helhet er denne andelen i 2005 40,3 %. I løpet av de siste årene har egenkapitalandelen i landet som helhet vært stabil, mens den har vært stigende i Nordland siden 2002. Forskjellen mellom egenkapitalandelen i Nordland og landet som helhet har blitt redusert de siste årene, selv om det fra 2004 til 2005 har vært større økning på landsbasis.

Økningen i egenkapitalandelen i Nordland er i 2005 drevet av god lønnsomhet innen marin sektor, industrien, og tjenesteyterne rettet mot bedriftene. Størst enkeltbidrag i nominelle kroner har marin sektor der nesten alt overskudd reinvesteres. Egenkapitalen er øket med én milliard til 2,66 milliarder.

Gode tider øker soliditeten i alle sektorer av regionens næringsliv med unntak av service ret-

tet mot private. Denne sektoren preges av mange mindre bedrifter. Mange av disse bedriftene har benyttet anledningen til å gjøre ekstraordinære nedskrivninger av aksjekapital for utbetaling til aksjonærene. Selskapene i privatrettet service har i 2005 lånt mer en tidligere og dermed bidratt til at egenkapitalandelen reduseres.

Bransjen industri, kraft, bygg og anlegg har en nedgang i egenkapitalandelen fra 50,2 % til 48,3 %, men en økning i egenkapitalen på rundt 1,3 milliarder. Totalkapitalen er derimot økt med 4,2 milliarder. Dette er et tegn på at investeringene i industrien er oppadgående.

Det er varehandel, hotell, restaurant, transport og tele som har den laveste egenkapitalandelen i fylket etter at primærnæringene hadde en sterkere bedring i 2005. Her er egenkapitalprosenten nede i 22,5 %. Det sterke presset på detaljistledet i varehandelen og tidvis svak egenkapital i en rekke reiselivsselskaper bidrar til å dra egenkapitalen ned.

Balanseverdien i nordlandsbedriftene når 96 milliarder i 2005. Målt i sum gjeld/egenkapital er industrien størst med 55 % av balanseverdien fulgt av tjenesteyting rettet mot næringslivet. Tjenesteyternes kapital er i hovedsak knyttet til eiendom og eiendomsprosjekter.



UTFORDRINGER:

- Bedriftene utfordres til å foreta flere investeringer i teknologi og prosjekter for fremtidig konkurransevne.
- Mange av selskapene i Nordland har fortsatt behov for fokus på styrking av egenkapitalen.
- Prosessindustrien er den store kapital-eieren. Bedriftene utfordres til å investere i kompetanse, nye produkter og ny teknologi for å sikre økt diversitet og redusere avhengigheten av standardprodukter.

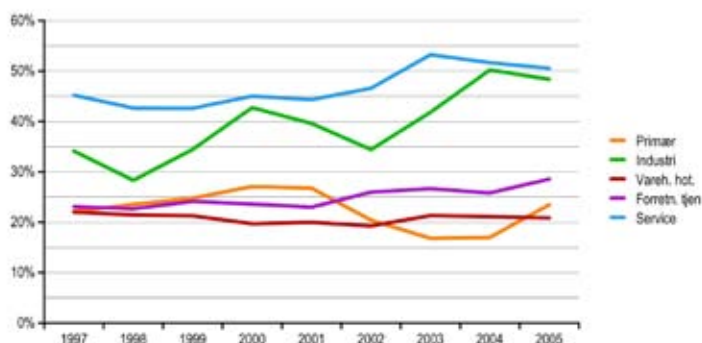
SOLIDITET

Egenkapitalandel Nordland og Norge



SOLIDITET I NORDLAND

Egenkapitalandel etter hovednæring



Nord-Norges eksportlokomotiv

Nordland er Nord-Norges eksportlokomotiv. Eksport direkte fra Nordland økte i 2006 til 14,5 milliarder kroner. Våre skandinaviske naboer og EU er våre viktigste markeder for metallproduktene. Eksporten til Russland fra fiskeindustri og oppdrettssektoren har opplevd store variasjoner som følge av grensestengninger. 2006 er totalt sett et meget godt år for eksportbedriftene i fylket. Høy kapasitetsutnyttelse kombinert med gode priser spesielt for oppdrettslaksen, gir rekord. Det har aldri vært eksportert mer fra Nordland enn i 2006. Hvert døgn eksporteres det for 40 millioner kroner fra Nordland.

Hvorfor er dette viktig?

Eksport betyr inntekter inn i regionen. Eksportens utvikling reflekterer etterspørselen på verdensmerkene og vår evne til å være effektive og nyskapende nok til å ta frem mer verdifulle produkter.

Hvordan gjør vi det i Nordland?

Eksporten fra Nordland når i 2006 hele 14,5 milliarder. Dette er en økning på 18 % fra 2005. For Norge øker eksporten av tradisjonelle varer med 17,4 %. Eksporten i Nordland vokser raskere enn for Norge, og veksten øker gjennom hele 2006. Drivkreftene bak veksten tilskrives både økt volum og økte priser. Sterk vekst i lakseeksporten kombinert med høye priser i 2006 gir et betydelig bidrag, men det er den kraftige veksten i bearbejdede varer fra prosessindustrien som gir det største utslaget.

Eksporten av fisk fra Nordland øker med 7,9 %. Veksten i fiskeeksporten fra Nordland gjør at eksportverdien av fisk for landet som helhet opprettholdes. Etter at eksporten av laks til Russland gikk ned i begynnelsen av 2006, er nå salget kommet i gang igjen, men i et mindre omfang en tidligere.

Prisene på aluminium gjør at lettmetallindustrien i fylket har stor omsetningsvekst. Innen produksjon av ferrosilicium er eksporten noe redusert som følge av lavere etterspørsel etter denne type legeringer. Det er gledelig at det i 2006 er økende eksport av tjenester fra Nordland. Både innen shipping, it-tjenester, cruisebasert reiseliv og logistiktjenester er det økning.

Nordlandsbedriftene har i gjennomsnitt ikke hatt store valutaulempere i 2006. Høsten 2006 har valutatrenden vist en noe svakere kronekurs. Kronekursen har gjennomgående den siste tiden vært svakere enn for store perioder av 2005 og 2006, noe som gjør at eksportører har fått flere kroner for varene de eksporterer enn med en sterk kronekurs. For eksportørene er en svak krone bra fordi de får flere kroner pr. dollar de selger varer i. For importøren er en sterk krone bra, fordi det koster færre kroner å kjøpe en dollar.

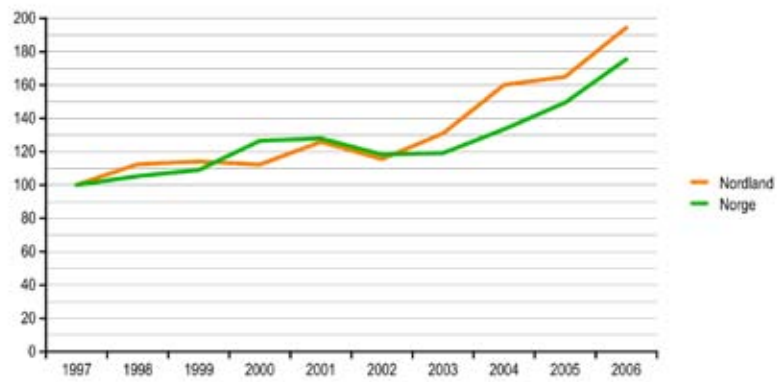
Utsiktene for eksporten fra Nordland

Stor aktivitet internasjonalt innen offshorevirksomhet, skipsfart og leveranser knyttet til bygg og anlegg, god etterspørsel i metallmarkedene, og økende fiskekonsum, forventes å gi fortsatt gode tider for prosessindustrien og fiskeindustrien. Veksten i perioden fremover er ikke ventet å være like sterk som den har vært det siste året. Høy kapasitetsutnyttelse i prosessindustrien sammen med uendrede fiskekvoter gir en forventning om utflating i disse områdene. Innen fiskeoppdrett ventes det en vekst på 7 % i 2007. I trevareindustrien forventes det vekst i eksporten i tiden fremover. Det er også ventet at etterspørselen fra Kina vil avta noe, og redusere trykket i verdensmarkedene. Det er således sannsynlig at vi ser en utflating i eksportverdien i 2007 for Nordland. Ser vi 2 til 3 år fremover forventes det igjen et sprang i eksporten. Idriftsetting av anodefabrikken i Mosjøen, og stabil markedsadgang for laks fra Nord-Norge, vil bidra positivt til dette.



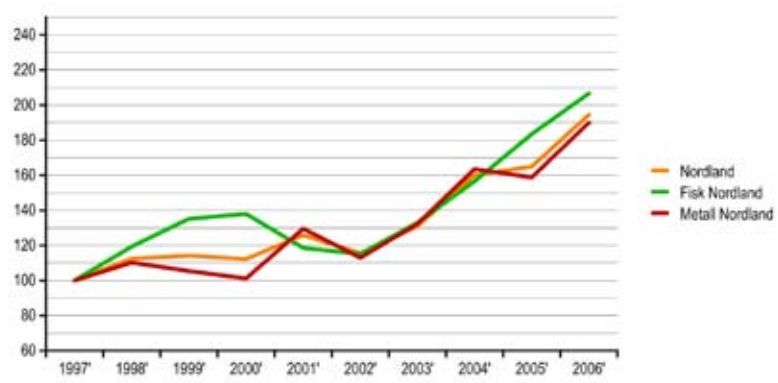
EKSPORT AV TRADISJONELLE VARER

Indeks 1997 = 100



EKSPORT AV VÅRE VIKTIGSTE VARER

Indeks 1997 = 100



KONKURRANSEKURSINDEKSEN

Industriens effektive valutakurs



• Se forklaring på konkurransekursindeks, side 3



Flere gründere, takk!

1800 nye bedrifter etableres i Nordland i 2006. Det er en nedgang på 4,5 % fra 2005. Nasjonalt sank antall nyetableringer med kommersiell innretning med 2 %. I Nordland skapes det nå 7,5 bedrifter pr 1000 innbyggere sammenlignet med landsgjennomsnittet som er 11 bedrifter pr 1000 innbyggere.

Nedgangen i Nordland kommer av en reduksjon i nyetableringer innenfor varehandel, hotell, restaurant og transport på 20 %. Nasjonalt ser vi en nedgang på 12 %. Det er kun økning i nyetableringer innefor serviceproduksjon til private i Nordland. Økonomien i Nordland trenger nye bedrifter. Vi bør ha som mål å nå landsgjennomsnittet i nyetablering.

Hvorfor er dette viktig?

Nye bedrifter, bedrifter som vokser, og eierskifter som bidrar til vekst og videreføring av eksisterende bedrifter er svært viktig for nordlandsøkonomien. I bilaget til årets Indeks Nordland ser vi ekstra nøye på eierskifte gjennom eksempler, faglige råd og erfaringer fra bedrifter som har gjennomført vellykkede eierskifter. Tilgangen på nyetableringer gir en god pekepinn om konjunktorene i regionen og den alminnelige optimisme i befolkningen. I perioder med få konkurser, og stor etterspørsel etter arbeidskraft, observeres ofte noe lavere tilgang på nyetableringer.

Hvordan går det i Nordland

Nyetableringstakten i 2006 er noe lavere enn i 2005. Dette skyldes dels at konkurransen er lav kombinert med et godt arbeidsmarked. Endringen i etableringsaktivitet i Nordland er svært liten fra 2005, og innebærer ingen store kurs-

endringer. Selv om antallet er litt redusert, betyr det ikke nødvendigvis at det skapes færre arbeidsplasser ved nyetableringer. Det er en klar tendens at flere nyetableringer har ansatte, og at nystartede bedrifter har større omfang enn under lavkonjunktorene fra 2001 til 2003.

Nyetableringstakten går mest ned innen varehandel, hotell, restaurant, transport og tele. Dette skyldes dels at man fremdeles venter på at nyutbygd butikkareal skal ferdigstilles, men også at lavere konkurserate gjør færre attraktive lokaler ledige. Det pågår også en strukturendring i transportbransjen, med en utvikling mot færre og større enheter. Innenfor reiselivet har tilførselen av nye bedrifter som produserer opplevelsesbasert turisme bremset opp sammenlignet med 2005.

Det er et lite fall i nyetableringene innen industri, olje, kraft, bygg og anlegg som følge av at den økende

nyetableringen innen bygg og anlegg flater ut. Det er i utgangspunktet et meget stramt arbeidsmarked innen bygg og anlegg, og det er derfor ikke en økning på antall nyetableringer innen bygg og anlegg.

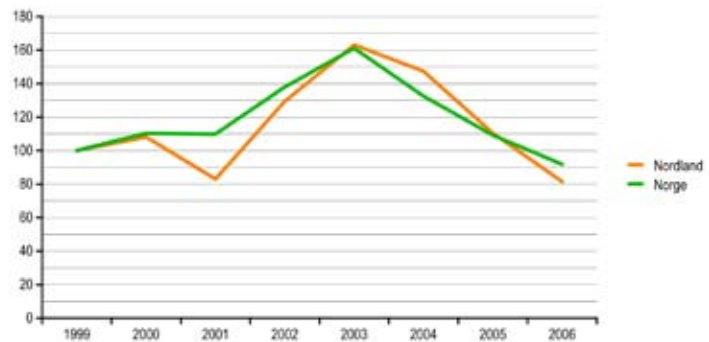
Det har i de to siste årene vært høy nyetableringstakt i forretningsmessig tjenesteyting, eiendom og finans. I 2006 har denne utviklingen flatet ut i Nordland. En rekke selskaper ble etablert for å tilpasse seg de nye reglene for utbyttebeskatning som kom fra nyttår 2006. Det er et høyt, men stabilt nivå på nyetableringer innen forretningsmessig tjenesteyting i 2005 og 2006. Nordland fikk i 2006 det laveste antall konkurser i Nordland siden 2001. Nordland følger den nasjonale trenden. De lave konkurserstallene indikerer at vi er midt inne i en høykonjunktur.



Entreprenørskap vies stadig større oppmerksomhet i skoleverket. Det drives systematisk opplæring på området både på videregående nivå og høghskolenivå i Nordland. Det satses omfattende på videreutdanning av lærere innen entreprenørskap. Ved Handelshøgskolen i Bodø drives det et betydelig forsknings- og utdanningsarbeid. Handelshøgskolen har landets ledende fagmiljø innenfor entreprenørskap, med kurstilbud på bachelornivå, masternivå og doktornivå. Handelshøgskolen driver den landsdekkende gründerutdanningen Europrise, for unge som vil etablere bedrifter der de bor. Mange kommuner tilbyr i samarbeid med Innovasjon Norge etablererkurs lokalt. Tilgangen på etablerere dempes sannsynligvis ikke av mangel på et hjelpeapparat eller mangel på kapital. Problemet er heller at vi i Nordland har litt for få potensielle etablerere som tør å sette i gang.

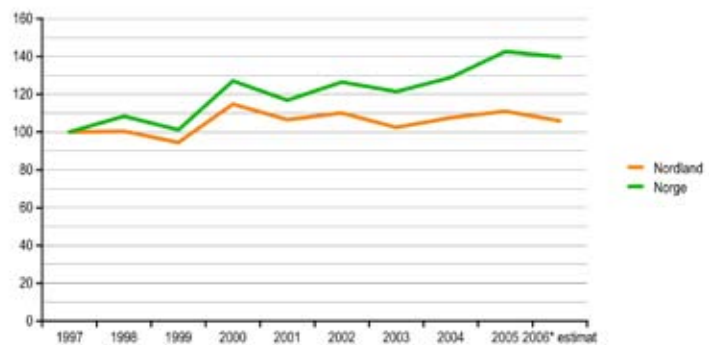
KONKURSER NORDLAND OG NORGE

Indeks 1999 = 100



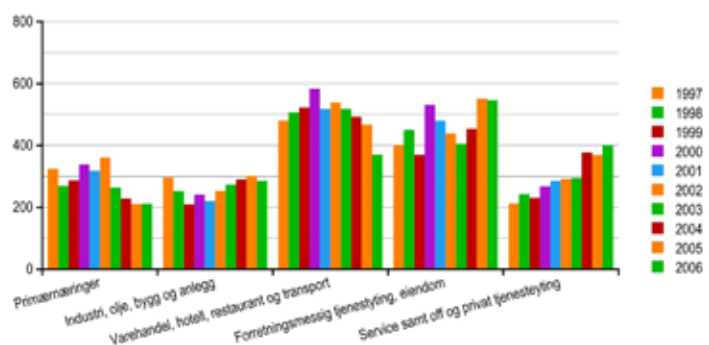
NYETABLERINGER NORDLAND OG NORGE

Indeks 1997 = 100



NYETABLERINGER NORDLAND

Etter hovednæring



Næringslivets forventninger

Etter tre år med sammenhengende oppgangskonjunktur er det svært interessant å høre hvordan bedriftene ser på den videre utviklingen i 2007. Bedriftenes vurderinger avspeiler fremtidsutsikter, optimismen og ambisjonene i næringslivet.

Den generelle høykonjunkturen har gitt aktivitetsvekst i hele næringslivet i 2006.

Kapasitetsutnyttelsen har økt og ved utgangen av 2006 rapporterer mer enn 50 % av bedriftene om problemer med å møte økt oppdragsmengde uten å gjøre kapasitetsutvidelser i form av investeringer i anleggsmidler eller nyansettelser. Den laveste arbeidsledigheten på 19 år og tiltakende etterspørsel etter kvalifisert arbeidskraft ventes å gi et sterkt press på det generelle lønnsnivået.

Eksportmarkedsindustrien

Den eksporterende delen av næringslivet rapporterte om høy aktivitet i 2006. Det forventes at eksporten i første halvår i 2007 holder seg høy. Utsiktene for siste halvår 2007 er gode, men med større usikkerhet for deler av metallindustrien. Eksportører av lettmetaller opplever en høykonjunktur med høye marginer og høy aktivitet. Det er ikke ventet vesentlige endringer i volum eller pris i 2007. En rekke bedrifter i eksportindustriene har investert for å øke kapasiteten og optimalisere produksjonen. Effektene av investeringen har kommet inn i produksjonen mot slutten av 2006, og våren 2007.

Utenom utbyggingen i Mosjøen, forventer industrien et noe lavere investeringsnivå enn i 2006. Investeringer for økt effektivitet har størst prioritet.

Dessuten ser man på produksjonskapasitet, lokaler, og opplæring av ansatte. Investeringene i FoU er på tross av gode tider forventet å bli noe lavere i de store bedriftene og omtrent på samme nivå i bedrifter med mindre enn 10 ansatte. Industrien har klart å øke produksjonen sterkt uten at dette har utløst økt sysselsetting. Fra mange bedrifter rapporteres det nå at de ser en videre vekst i markedet, før det investeres i økt kapasitet og bemanning.

Hjemmemarkedsindustri

Drevet av høy etterspørsel fra bygg og anleggssektoren er det ventet fortsatt vekst i aktiviteten og etterspørselen i hjemmemarkedsindustrien i 2007. Det forventes noe lavere veksttakt enn i 2006. Utfordringen for bedriftene er tilnærmet full kapasitetsutnyttelse, og en avventende holdning til å investere i kapasitetsutvidelser. Verkstedindustrien rapporterer om fortsatt vekst i etterspørselen og økning i 2007 på om lag 5 % sammenlignet med 2006. Utfordringene i hjemmemarkedsindustrien i tiden fremover er beslutninger om det skal gjøres investeringer i økt kapasitet for å møte etterspørselen.

Marin sektor og fiskeriene

I marin sektor har veksten i utsatt biomasse ført til at prisene er gått litt ned siste kvartal 2006. Etter denne prisjusteringen forventes det små prisendringer første halvår 2007. Bildet er likt i de fleste markedene. Aktørene

forventer at sesongvingningene i 2007 vil være lavere enn de har vært tidligere som følge av at flere velger fisk i stedet for kjøtt fra fjørfe. Dette betyr i all hovedsak at prisene blir mer stabile med jevnere etterspørsel. Volummessig er det forventet at veksten i etterspørselen fortsetter gjennom hele 2007. Spenningen er knyttet til om økningen i utsatt biomasse er i balanse med etterspørselen i tiden fremover. Det forventes en vekst på mer enn 7 % i 2007. Aktørene rapporterer også om utfordringer knyttet til førtilgang og utfordringer knyttet til å holde kostnadsnivået nede kombinert med vekst i volumer. Marin sektor er et forbillig eksempel på en bransje som evner å samarbeide om FoU og som i stor grad plasserer investeringer som innkjøp hos lokale bedrifter. Investeringsnivået øker sterkt både for utstyr og teknologi i sjøen, og i effektivisering av slakteri og håndteringsdelen av anlegg. Bransjen er Nordlands mest lønnsomme, og forventer at den gode lønnsomheten fortsetter også i 2007.

Bygg og anlegg

Det har vært rask veksttakt innen bygg og anlegg i 2006 - betydelig raskere enn forventet. Det er god vekst i etterspørselen inn i 2007 og velfylte ordrebøker hos entreprenørene i fylket. Det er en dreining i etterspørselen fra mange offentlige byggherrer til byggherrer som bygger boliger og private yrkesbygg. Bygg og anlegg er



den næringen som har høyest kapasitetsutnyttelse av bransjene. Bransjens vekst er gjort mulig gjennom utstrakt import av utenlandsk arbeidskraft. Bygge- og anleggsnæringen forventer betydelige utfordringer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft i hele 2007.

Investeringsnivået innen bygg og anlegg er avhengig av tilgangen til kvalifisert arbeidskraft. Import av arbeidskraft har gitt en vekst på 25 % i 2006 for bedrifter som leier ut utstyr til bygg og anleggssektoren. Det forventes klar vekst i denne sektoren i 2007 med vekst på mer enn 10 %. Det varsles fra bedriftene at de ikke vil klare å dekke behovet for arbeidskraft selv med import våren 2007.

Varehandel

I de siste årene har rimelig forbruker-elektronikk fra Asia kommet inn for alvor i det norske markedet og i Nordland. Økt innførsel av varer fra lavkostland har lagt en demper på veksten i omsetning siden lavere priser ikke fullt ut kompenseres av økt volum. Det er forventet fortsatt økt aktivitet i varehandelen i første halvdel i 2007. Det forventes i 2007 en vekst i varehandelen på 5 %. Veksten i Nordland begrenses noe av lavere vekst i lønnsnivå, og lavere forbruk enn nasjonalt nivå.

Renteutviklingen påvirker forbruket til den enkelte. Rentene er øket langsomt gjennom hele 2006. Fra Sentralbanken varsles det fortsatt rentøkning i 2007. Rentens betydning for den enkeltes konsum er i stor grad knyttet til gjeldsbildet. Dersom prisen på lånekapital hos forbrukerne stiger kraftig er det naturlig å anta at kjøp av enkelte forbruksartikler vil modereres noe i 2007. Bransjen forventer at en viss prisstigning kombinert med jevn renteøkning gir en vekst i 2007 på 5 %. I Nordland er det nå tiltakende investeringer innen varehandelen. Både i Bodø, Fauske, og Mo i Rana bygges det ut betydelig arealer for varehandel i 2007. Det investeres i forretningslokaler, oppgradering av butikker, markedsføring og it-utstyr.

Tjenesteyting mot bedrifter

Tjenesteyting mot næringslivet har i 2005 opplevd moderat vekst. I 2006 rapporteres det om tiltakende etterspørsel og økt aktivitet både i eiendom og tjenesteproduksjon. Det forventes i 2007 fortsatt vekst for bedriftene rettet mot tekniske utviklingsprosjekter innen eiendom, vei og avløp samt bedriftsrådgivning. Fra tjenesteyterne innen transport rapporteres økt etterspørsel etter veitransport. Det forventes betydelig økning i eksport av tjenester knyttet

til logistikk og cruisebasert reiseliv. I 2006 og 2007 er det kunder i privat sektor som skaper vekst i aktiviteten. I finanstjenester for næringslivet forventes det fortsatt vekst i 2007. For bank og forsikringsbransjen øker ordningen med obligatorisk tjenestepensjon aktiviteten. Etterspørselen etter IKT-tjenester forventes å tilta i 2007, og det forventes økt sysselsetting i IT-bransjen.

Personlig tjenesteyting

Fra både reisebyrå, flyselskaper, eiendomsmeglere, velværebransjen og restaurantene meldes det at den positive utviklingen fra midten av 2006 forventes å fortsette i 2007. Etter en periode med sterk vekst i eiendomsprisene og etablering av flere nye meglerforetak og utviklingselskaper er det for 2007 forventet en utflating i veksten. Meglerbransjen forventer flere eiendommer til salg i løpet av året. Mens utviklerne starter bygging av noen færre enheter i Nordland i 2007 sammenlignet med 2006. Reiselivet hadde i første del av 2006 en svak utvikling i Nordland. Høsten 2006 tiltok veksten, i hovedsak drevet av økt etterspørsel fra næringslivet. Det forventes om lag 6 % vekst i 2007.



Økt sysselsetting og lavere ledighet

Det er nå 107 500 sysselsatte i Nordland. Antall jobber er uendret i 2005. I 2006 har jobbskapingen tiltatt sterkt. I 2005 vokser andelen med høy kompetanse i arbeidsstyrken. Veksten i aktivitetsnivået slo først ut i økende jobbskaping i Nordland fra nyttår 2006. Arbeidsledigheten i Nordland er redusert med 25 % i 2006. Det er vekst i sysselsetting i tjenestesektoren, men offentlig sektor utelir som jobbskaper.

Hvorfor er dette viktig?

Sysselsettingen, jobbskaping og arbeidsledigheten forteller oss hvordan arbeidsmarkedet i Nordland utvikler seg, og hvor vi har evne til å skape nye jobber. Utviklingen i sysselsettingen henger sammen med aktivitetsnivået i næringslivet og offentlig sektor. Hva vi tar oss til i Nordland påvirker sterkt velstandsutviklingen.

Hvordan har utviklingen vært?

Sysselsettingen var tilnærmet uendret frem til utgangen av 2005. Sammenlignet med Norge slo veksten i jobbskapingen inn senere i Nordland enn i Norge. I Norge økte sysselsettingen med 33 000. I samme periode gikk den ned med 311 i Nordland. Fra starten av 2006 skjøt jobbskapingen i Nordland fart. Gjennomsnittlig antall helt ledige er redusert fra 5000 i 2005, til 3500 i 2006. Det er 19 år siden siste det var så lav ledighet i Nordland.

Hovedtrekkene i regionens sysselsettingsstruktur har endret seg siste år. Fra å være fylkets viktigste jobbskaper, er offentlig sektors bidrag nå en netto nedgang. Bildet er nyansert. I Nordland bidrar helse og omsorgssektoren med nye jobber,

mens nedgang i undervisning og offentlig administrasjon er større og gir en netto negativ jobbskaping i denne sektoren. Veksten i tjenesteyting rettet mot næringslivet fortsetter, og gir et netto bidrag av nye kompetansejobber og store bidrag til velstandsutviklingen. Høykonjunkturen innen bygg og anlegg opplever fortsatt sterk fremgang, og har netto jobbskaping på mer enn 200 nye sysselsatte. Dette utlignes imidlertid av nedgang innen industrien og marin sektor. Innen den tunge prosessindustrien har økt aktivitet i stor grad blitt fanget opp av økt produktivitet. Det etterspørres langt flere teknologer med høy utdanning i prosessektoren. Innen varehandel, hotell, restaurant og transport er det netto tilgang på jobber kun i transportsektoren, mens det er et netto jobbtap både i varehandel og i reiseliv/hotellsektoren i Nordland. Reiselivsnæringen preges på hotell-siden av konsolidering og effektivisering, mens aktivitetsproduksjon og destinasjonstjenester øker sysselsettingen.

Endringene i arbeidsmarkedet fortsetter

Bak den stabile utviklingen endres arbeidsdagen. Årets analyse avdekker at den viktigste drivkraften er jobber der det kreves høy kompe-

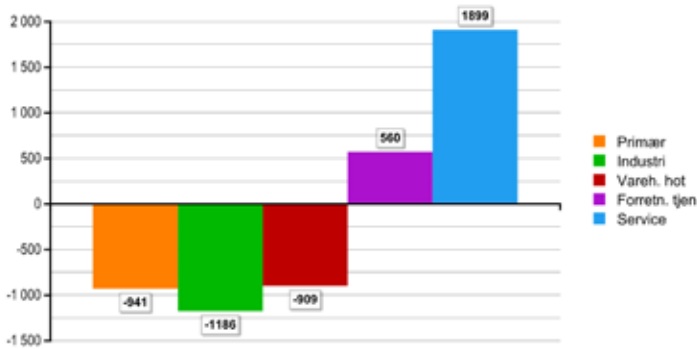
tanse. I nordlandsøkonomien er det netto positiv jobbskaping kun i denne kategorien sysselsatte. 25 % av sysselsatte faller i denne gruppen sammenlignet med 29 % nasjonalt. Skulle Nordland kommet ut på nasjonalt nivå måtte vi hatt 5600 flere med høyere utdanning i arbeid.

Mens offentlig sektor fortsetter å vokse nasjonalt, er sysselsettingsveksten i denne sektoren uendret siste to år i Nordland. Stabil befolkningsmengde gir stabil etterspørsel etter offentlige tjenester.

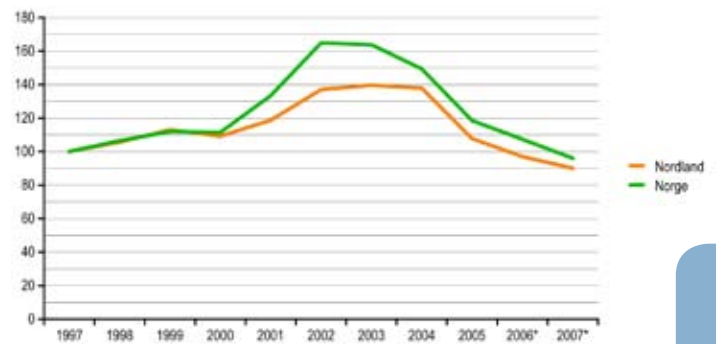
Sammenlignet med Norge, gikk det lengre tid før de gode konjunkturene slo ut i redusert arbeidsledighet i Nordland. Nordlandsbedriftene opplever nå økende konkurranse om arbeidskraften, lavere tilgang på ledige, og viser noe svakere evne til å skape kompetansearbeidsplasser.

Arbeidsmarkedet i Nordland har fremdeles ikke nok arbeidsplasser for unge nyutdannede arbeidstakere. Muligheter for attraktive jobber gjør at mange flytter fra fylket eller ikke vender tilbake etter endt utdanning. Følgen er at innslaget av arbeidstakere under 35 år går ned.

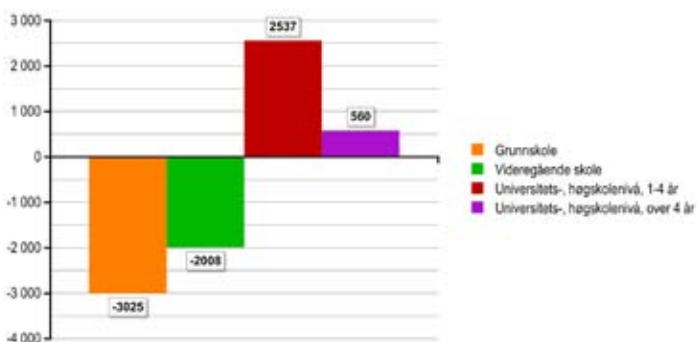
BRANSJEVIS NETTO JOBSKAPING NORDLAND 2000 - 2005



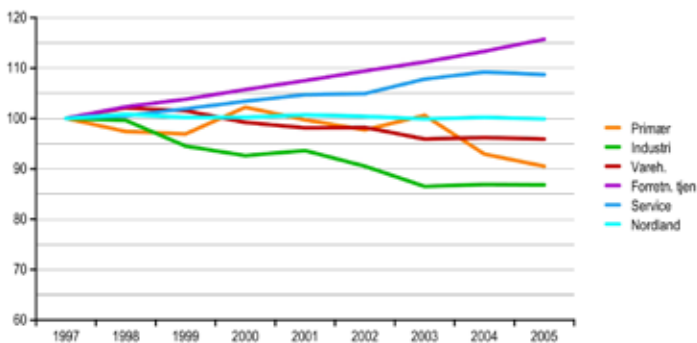
ARBEIDLEDIGHET NORDLAND OG NORGE Årsgjennomsnitt helt ledige



NETTO JOBSKAPING NORDLAND ETTER UTDANNINGSNIVÅ 2000 - 2005

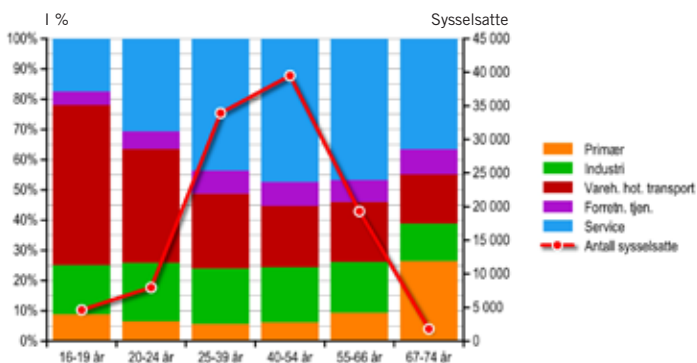


BRANSJEVIS UTVIKLING I SYSSELSETTING Indeks 1997 = 100



SYSSELSETTING

Fordelt på alder og bransjer i Nordland 2005 - Antall på høyre akse



UTFORDRINGER:

- Jobbskapingen er tiltakende i 2006 i takt med redusert arbeidsledighet
- Nordland får færre arbeidstakere under 40 år.
- Utdanning er den sterkeste jobbskaperen i fylket. Det er kun i kategorien arbeidstakere med mer en ett års høgskoleutdanning og oppover, det er netto tilvekst av nye jobber.
- Fravær av petroleumsaktivitet gjør at vi går glipp av en betydelig tilførsel av spennende og kompetansekrevede jobber i fylket.

Vi blir ikke flere

Innbyggertallet i Nordland fortsetter å falle. Vi er blitt 568 færre i løpet av 2006. Fallet er i seg selv ikke dramatisk. Sammenlignet med Norge fortsetter en lite ønskelig utvikling med uforminsket kraft. Andelen eldre øker, og færre i aldersgruppen 20 til 40 år forsterker utviklingen.

Befolkningsveksten i Norge fortsetter uten bidrag fra Nordland. Vi blir langsomt færre innbyggere, og er nå 236 300. Endringene i befolkningens alderssammensetning bærer bud om betydelige endringer i årene som kommer. Innslaget av eldre vokser sterkt etter hvert som de store kullene født etter krigen blir pensjonister. Spesielt slår dette sterkt ut i kommuner med fallende folketall.

Flere og flere foretrekker å bo i byene. Mønsteret at langt flere foretrekker å bo og arbeide i sentra, og tilbringe fritiden i periferien forsterkes i 2006. Det er synlig i voksende hyttebygging, økning i tjenesteproduksjon knyttet til hyttemarkedet, og økende prisnivå på fritidsboliger.

De unge i Nordland har samme fremtidsdrømmer og forventninger til karriere og livskvalitet som de unge i sentrale strøk av landet. I sin søken

etter å oppfylle disse forventningene er det i dag stor og tiltakende ubalanse i hvor de unge har størst tro på at forventningen oppfylles. Folkemengden i aldersgruppen 20-40 år i Nordland er blitt 7 % mindre enn landsgjennomsnittet bare i løpet av de siste 5 årene. Også i nordnorsk sammenheng er Nordland det fylket som mister flest produktive unge. Dette betyr store utfordringer for næringslivet som trenger denne typen arbeidstakere. Det er nødvendig med økt kunnskap om hvordan vi tilrettelegger for unge for å tiltrekke oss flere.

I Nordland opprettholdes befolkningen av byene. Sentraliseringstrenden er enda sterkere hos naboeene i Nord. Når den store bølgen av etterkrigsbarn når pensjonsalderen de kommende fem år, må vi stole på at byene, gode betingelser i bedriftene, oljeindustriens inntog og etterspørsel etter kompetanse bidrar til at flere unge blir og virker i fylket.

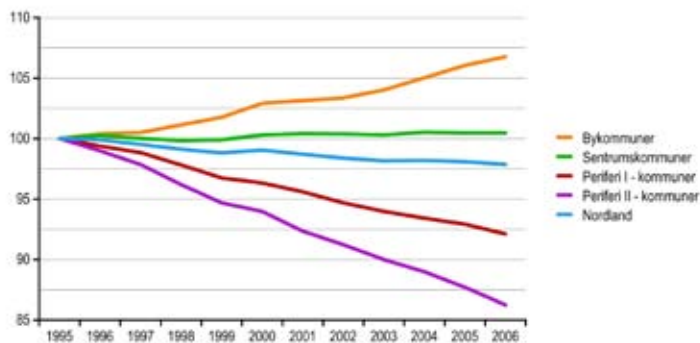


UTFORDRINGER:

- Nordland er ikke blitt et mer attraktivt sted for de unge produktive i 2006.
- Flere i byene og flere eldre i periferiene truer kvalitet og kvantitet av offentlige tjenestetilbud i de svakeste kommunene.
- Selv om det fra befolkningens side ville bety bedre samfunnskvalitet med nytenkning i kommunestrukturen, er viljen til å gjennomføre endringer vært svært liten.
- De unge, den viktigste ressursen i alle våre lokal samfunn, sendes få positive signaler. Vi satser ikke sterkt på barnas skolegang, på ungdomstilbud, på gode bomiljøer, kultur og aktive samfunn.

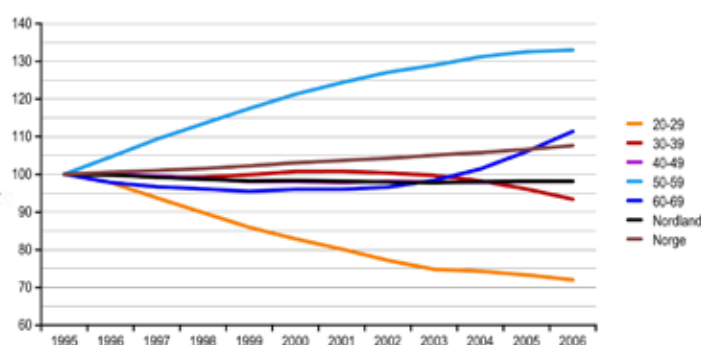
BEFOLKNINGSUTVIKLING ETTER PERIFERISTATUS NORDLAND

1995 - 2006 (indeks 1995 = 100)



BEFOLKNINGSUTVIKLING 20 - 69 ÅR

Tiårsintervaller samt totaler for Nordland og Norge - indeks 1995 = 100



KOMMUNEKLASSIFISERINGER I NORDLAND

Bykommuner: Bodø og Narvik

Sentrumskommuner: Brønnøy, Alstadhaug, Vefsn, Rana, Fauske, Vestvågøy, Vågan og Sortland

Periferi I: Bindal, Sømna, Herøy, Leirfjord, Grane, Hattfjelldal, Nesna, Hemnes, Meløy, Saltdal, Hamarøy, Tysfjord, Ballangen og Hadsel.

Periferi II: Vega, Vevelstad, Dønna, Lurøy, Træna, Rødøy, Gildeskål, Beiarn, Sørfold, Steigen, Lødingen, Tjelsund, Evenes, Røst, Værøy, Flakstad, Bø, Øksnes, Andøy og Moskenes

Kilde: Norut

Lønnsvekst

Bruttoinntekten steg i Nordland med 2 % mer i 2004 enn foregående år. Gjennomsnittlig brutto inntekt var på 241 000 kroner. Nasjonalt økte inntektsnivået med 3,3 % til 280 500. Lønnsnivået i Nordland vokser dermed langsommere enn nasjonalt.

Arbeidskraften i Nordland er nå 14 % billigere enn landsgjennomsnittet. Lønnsdannelsen i Nordland er langsommere fordi vi ikke er en del av petroleumssektoren, har lavere andel kompetansearbeidsplasser, og tiltakende økning i andelen som mottar pensjon eller trygd.

Hvorfor er dette viktig?

Arbeidstakernes velstandsutvikling sier noe om innbyggernes kjøpekraft og hvor mye arbeidsgivere må betale for arbeidskraften. Lønnsnivået reflekterer også levekostnadene i vår region. Et attraktivt Nordland må kunne tilby like god eller helst bedre velstandsutvikling sammenlignet med andre regioner.

Hvordan er utviklingen i Nordland?

Inntektsnivået i Nordland er i 2004, 39 500 kroner lavere enn landsgjennomsnittet. Også den kommunen med høyest inntektsnivå, Bodø, ligger nå under landsgjennomsnittet. I perioden 1993 - 2004 økte gjennomsnittlig bruttoinntekt i Norge med 78 %, mens den i samme periode i Nordland økte med 69 %. Dette innebærer at forskjellen i velstandsutviklingen øker både i kroner og ører, og i prosent.

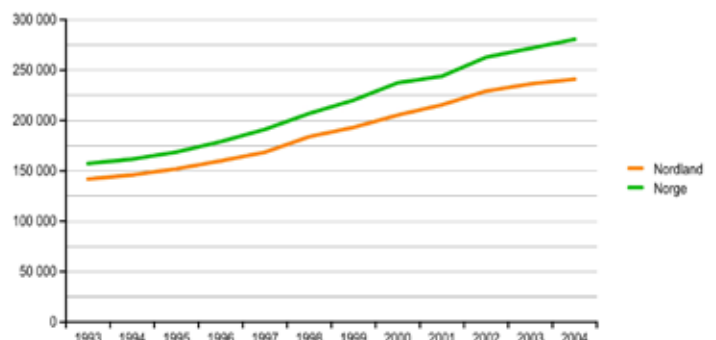
Nasjonalt er det sterk vekst i andelen høyt kompetente arbeidstakere med høy lønn i byene. Svakere lønnsdannelse i Nordlands bykommuner og sentrumskommuner er en viktig forklaring på at vi taper terreng nasjonalt. En direkte konsekvens er at lønnsnivået i distriktsområdene øker mer prosentvis enn i bykommunene. Forskjellen i inntektsnivå mellom by og land er dermed blitt mindre i Nordland.

På tvers av kjønnene er det betydelige endringer i mønsteret. I snitt tjener menn i Nordland 286 000 i 2004 sammenlignet med 197 000 for kvinner. Kvinnenes lønn vokser raskere. På 10 år er kvinnenes lønn i Nordland vokst 12 % mer enn mennenes inntektsnivå. I forhold til utviklingen nasjonalt, er det de mannlige arbeidstakere i Nordland som taper mest terreng i forhold til den nasjonale utviklingen. Selv om arbeidskraften er billigere i Nordland, er det ingen garanti for at dette gir bedriftene en fordel. Spesielt i sektorer der kompetanse eller diversitet i arbeidsstyrken definerer konkurransekraften har denne fordeliten liten verdi.

For å henge med i utviklingen nasjonalt trengs flere kompetansearbeidsplasser, og økt petroleumsaktivitet på land i Nordland. Sammenligninger med universitetsregioner viser at et universitet i Bodø over tid vil bidra til at inntektsnivået i regionen Nordland stiger med om lag 12 000 kroner.

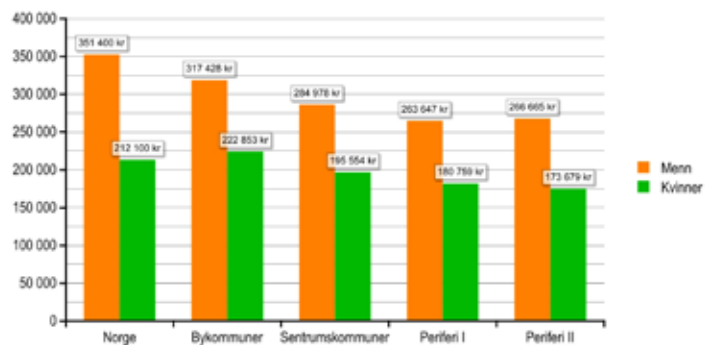
BRUTTOINNTÉKT NORDLAND OG NORGE

I kroner per skatteyter



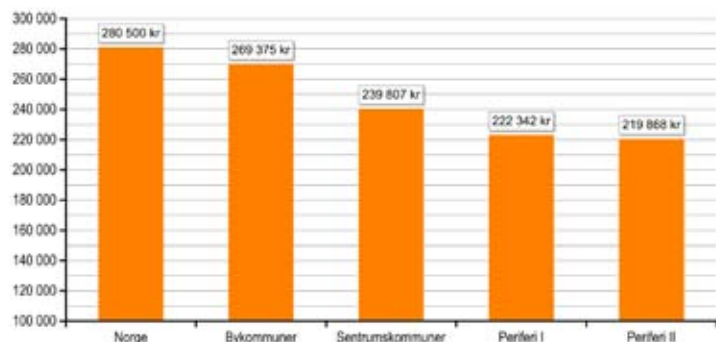
BRUTTOINNTÉKT ETTER PERIFERISTATUS OG KJØNN

I kroner, 2004



BRUTTOINNTÉKT ETTER KOMMUNEKLASSE

I kroner, 2004



• Kommuneklassifisering se side 22

Indeks Nordland 2006

Nordlands økonomi og samfunnsutvikling

Indeks Nordland er et partnerskap mellom Nordland Fylkeskommune, Nordlandsbanken ASA Innovasjon Norge Nordland, Næringslivets Hovedorganisasjon Nordland og Kunnskapsparken Bodø AS.

Forfattere:

Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen i Bodø /
Kunnskapsparken Bodø AS
Erik Slørdal Skjemstad, Kunnskapsparken Bodø AS

Prosjektledelse:

Kunnskapsparken Bodø AS
Takk til fagmiljøet ved Handelshøgskolen i Bodø for
tilbakemeldinger og nye perspektiver.

Styringsgruppe:

Edvin Kaski, Innovasjon Norge
Jørn Sørvig, Nordland fylkeskommune
Kurt Jessen Johansson, NHO Nordland
Eirik Pedersen, Kunnskapsparken Bodø AS
Morten Støver, Nordlandsbanken ASA
Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen Bodø /
Kunnskapsparken Bodø AS

Kilder:

Næringslivets forventninger er hentet fra NHO Nordlands
medlemsundersøkelse
Statistikk om befolkning, sysselsetting, lønn, jobbskaping og
konkurser er hentet fra Statistisk Sentralbyrå og www.brreg.no.
Tall for bedriftenes økonomiske nøkkeltall og nyetableringer er
hentet fra Proff® Forvalt (www.proff.no/forvalt)
Regnskapsdatabasen utvikles i et samarbeid mellom
Proff® Forvalt og Handelshøgskolen i Bodø.
Tall for arbeidsledighet er hentet fra NAV Arbeid.

Grafisk design:

KREMdesign AS

Foto:

KREMdesign AS
Bjørn Erik Rygg Lunde
B. Soleng, Narvik
Edmund Ulsnæs
Inge Bergset

Trykk:

Forretningstrykk AS

Rapport og presentasjoner finnes på www.kpb.no

ISBN 82-8151-005-6

